Aan de orde is de behandeling van:

- **het wetsvoorstel Tijdelijke verruiming van de mogelijkheid in artikel 668a van Boek 7 van het Burgerlijk Wetboek om arbeidsovereenkomsten voor bepaalde tijd aan te gaan in verband met het bevorderen van de arbeidsparticipatie van jongeren (32058).**

De algemene beraadslaging wordt geopend.

□

De heer **Ulenbelt** (SP): Voorzitter. Deze zomer ben ik op flexinspectie geweest samen met jongerenorganisatie van de SP, ROOD. Wij hebben een aantal door Servex uitgebate drink- en eetgelegenheden op stations bezocht. Daar werken eigenlijk alleen uitzendkrachten. Wij hebben een enquête afgenomen onder deze jongeren. Twee derde is tegen het vierde contract. Deze jongeren willen zekerheid. Die zekerheid hebben ze niet zolang zij een flexcontract hebben. De onzekerheid wordt alleen maar groter als hun vierde contract geen vast contract wordt, maar een tijdelijk contract blijft.

Wij hebben een brief ontvangen van FNV Jong. Die slaat de spijker op zijn kop. De jeugdwerkloosheid loopt juist op door de zwakke contractuele positie van flexkrachten. Met dit wetsvoorstel wordt de jeugdwerkloosheid misbruikt om de rechtspositie van vooral jongere flexwerkers verder uit te hollen. Het uitgangspunt is dat je met 18 jaar volwassen bent. Dit geldt echter kennelijk niet in het arbeidsrecht. Je plichten gelden wel vanaf je 18de, maar steeds meer rechten gelden pas vanaf je 27ste. Voor je 27ste heb je geen recht op bijstand. Voor 23 heb je geen recht op het volwassen minimumloon. Daar komt nu nog eens een vierde flexcontract voor jongeren tot 27 jaar bij.

Laten wij eens kijken naar de supermarktbranche. Daar wordt de Wet flexibiliteit en zekerheid op grote schaal misbruikt. Er wordt niet gehandeld volgens de intenties van de wet. Het derde contract in die branche leidt niet tot een vaste arbeidsovereenkomst, terwijl er werk genoeg is. Wat zal dit wetsvoorstel betekenen voor de jongere? Na het derde contract komt niet eventueel een vast contract. Nee, na het derde komt een vierde contract. Dat is een nadeel voor de jongere en een voordeel voor de werkgever. Die heeft immers een ervaren kracht in dienst, van wie hij na vier jaar heel gemakkelijk afscheid kan nemen zonder welke kosten dan ook.

Dit wetsvoorstel is een uitvloeisel van de motie-Rutte. Een meerderheid van de Kamer heeft die gesteund. De redenering is dat het beter is voor een jongere om in het vierde jaar toch nog maar een tijdelijk contractje te hebben in plaats van een vaste baan. Als je van outsiders insiders wilt maken – dat wil de SP – dan maak je het vierde contract niet tijdelijk, maar vast. Bij een crisis of een noodzakelijke reorganisatie pas je gewoon de regels van het ontslagrecht toe: het afspiegelingsbeginsel, de ontslagvergoeding enzovoort. Dan zorg je ervoor dat jongeren een plek in de arbeidsorganisatie kunnen krijgen.

Er zijn mensen die zeggen dat ze met dit wetsvoorstel opkomen voor jongeren. Dat is niet waar. Van jongeren worden alleen nog maar een grotere ″wegwerpnemers″ gemaakt dan ze al waren. Als de meerderheid in de Kamer het serieus had gemeend met de positie van jongeren, had ze indertijd het voorstel van de SP-fractie gesteund om ook uitzendkrachten en flexwerkers onderdeel te laten uitmaken van de werktijdverkorting of later de deeltijd-WW. Nu zijn flexwerkers er massaal uit gegooid, niet omdat er problemen zijn met de contracten, maar simpelweg omdat er geen weg is. Denkt de minister echt dat werkgevers wel een vierde tijdelijk contract hadden aangeboden in plaats van afscheid te nemen van iemand als deze regeling aan het begin van de crisis had bestaan? Een werkgever die geen werk heeft, zal namelijk niemand een tijdelijk contract aanbieden omdat het een tijdelijk contract is. Er moet werk zijn, anders werkt het niet.

De achtergrond van deze wet is geen andere dan dat crisis wordt misbruikt om de rechtspositie van jonge werknemers onderuit te halen. Hij past in de filosofie: als het slecht gaat in het land moeten de lonen omlaag zodat het werk behouden blijft en als het goed gaat in het land mogen de lonen niet omhoog omdat het slecht is voor de concurrentiepositie ten opzichte van het buitenland en er anders werk verloren zal gaan. Hoe dan ook, in het liberale gedachtegoed komt het er toch altijd op neer dat verbetering van arbeidsvoorwaarden niet mogelijk is.

Om jongeren te beschermen tegen de gevolgen van de crisis, nemen wij ze rechten af. Dat is het idee achter dit wetsvoorstel. Wij bieden deze jongeren nog langer een flutcontract aan zodat zij belangrijke beslissingen in hun leven, zoals het kopen van een huis, nog verder moeten uitstellen.

Er begon consensus te groeien over het verbeteren van de positie van de flexwerker, om het aantal tijdelijke contracten juist te beperken. De PvdA-fractie stelde voor om de mogelijkheid om en nadele van de werknemer af te wijken en dus nog meer contracten toe te staan dan de huidige drie, uit de wet te schrappen. De minister stelde een tijdje geleden nog voor om een ontslagvergoeding in te voeren als er na 36 maanden tijdelijke contracten geen vast werk zou zijn. Dat stond in zijn adviesaanvraag aan de Stichting van de Arbeid. Het stelde niet veel voor, maar het ging in elk geval de goede kant op. Niets daar meer van, nu.

De crisis wordt misbruikt om de rechten uit te hollen, terwijl de crisis juist duidelijk maakt dat rechten van jongeren versterkt hadden moeten worden. Een behoorlijk aantal cao's kent een bepaling waarin ten nadele van de werknemer mag worden afgeweken van de drie jaar tijdelijke contracten. Voor de groep waar dit voor geldt, zal dit wetsvoorstel geen gevolgen hebben. Het was daar beroerd, het blijft daar beroerd. Er zijn ook een hoop cao's waarin in het voordeel van de werknemer wordt afgeweken. Daarin staat dat mensen na twee jaar een vast contract krijgen. Voor deze jongeren zal dit wetsvoorstel ook geen gevolgen hebben. Dit wetsvoorstel raakt dus eigenlijk alleen jongeren die niet onder een cao vallen. Mijn vraag aan de minister is om hoeveel jongeren het nu eigenlijk gaat.

De heer **Van Hijum** (CDA): De heer Ulenbelt maakt nu een heel drama van de uitbreiding van drie naar vier contracten. Ik zal zo zeggen wat mijn fractie daarvan vindt. Hoe kijkt hij aan tegen het feit dat in 46 van de 110 cao's die zijn onderzocht een ruimere mogelijkheid is gecreëerd om af te wijken van de flexwet en vakbonden

het dus kennelijk zelf acceptabel vinden om die verruiming toe te passen?

De heer **Ulenbelt** (SP): De heer Van Hijum heeft de betreffende cao-rapportage kennelijk niet goed genoeg gelezen. In de helft van de cao's wordt inderdaad afgeweken van die bepalingen. In de helft daarvan gebeurt dat echter in het voordeel van de werknemer en in de andere helft in het nadeel van de werknemer. De trend is dat vakbonden en werkgevers juist afspraken maken om het aantal tijdelijke contracten te beperken. Dit wetsvoorstel doorbreekt die trend. Mijn partij wil juist met werkgevers en werknemers mee, dus naar minder tijdelijke contracten.

De heer **Van Hijum** (CDA): Zo makkelijk komt de heer Ulenbelt er niet mee weg. Er wordt op tamelijk grote schaal in cao's afgesproken dat mensen meer tijdelijke contracten kunnen hebben dan de drie die conform de wet zijn toegestaan. Daar zetten vakbonden hun handtekening onder, die vinden dat kennelijk prima. De heer Ulenbelt maakt hier vervolgens een groot nummer van een kleine uitbreiding, nota bene op tijdelijke basis. Dat is toch niet met elkaar te rijmen?

De heer **Ulenbelt** (SP): Ik heb gezegd dat dit wetsvoorstel er voor die situatie niets toe doet. Ik heb eerder voorstellen gedaan – dat heb ik net ook gezegd – om die mogelijkheid om bij cao ten nadele van werknemers af te wijken, uit deze wet moet. Hij wordt toegepast in sectoren waarin vakbonden relatief zwak zijn, zoals in de horeca en de recreatie. Dat zijn de sectoren waarin werkgevers het voor elkaar krijgen om die rechten van jongeren nog verder uit te hollen dan de wet eigenlijk had bedoeld. Dat moet dus uit de wet worden gehaald en als u die mening ook heeft, dien ik daartoe een voorstel in.

De heer **Van Hijum** (CDA): Kennelijk heeft de heer Ulenbelt helemaal geen vertrouwen in de vakbonden en de werkgevers die ten voordele en ten nadele van de regeling kunnen afwijken.

De heer **Ulenbelt** (SP): Ik heb daarin alle vertrouwen, maar de meerderheid van deze Kamer heeft dat niet. Die verandert immers een wet op grond waarvan de vakbonden en de werkgevers hun ding doen. Zodoende wordt het de werkgevers nog eenvoudiger gemaakt om meer tijdelijke contracten aan te bieden. De heer Van Hijum vertrouwt de vakbonden en de werkgevers niet. Zoals ik al zei, wil onder anderen hij met wetgeving ingrijpen. Ik zeg nogmaals dat ik ze wel vertrouw.

De heer **Meeuwis** (VVD): Ik stel de heer Ulenbelt een vraag over iets waaraan hij eerder refereerde. Hij zei dat het wetsvoorstel jongere werknemers de kans op een vaste baan ontneemt. Werkgevers kunnen die jongeren dan immers een flut vierde termijncontractje aanbieden. De heer Ulenbelt sluit zijn ogen toch ook niet voor de werkelijkheid waarin wij vandaag de dag leven? Ik doel op de angst van onder anderen kleinere ondernemers voor het aannemen van werknemers. Zij hebben zeker angst voor het aannemen van werknemers voor onbepaalde tijd. Er is immers heel veel onzekerheid over de toekomst van hun bedrijf. Indien zij in deze tijd voor de keus worden gesteld om een vast contract aan te bieden of dat niet te doen, kiezen zij voor het laatste. De kosten die gemoeid zijn met het ontbinden van een dergelijke overeenkomst, zijn voor die werkgevers nu immers iets te hoog. Als het dan mogelijk is om de afweging te maken tussen het voor de vierde keer aanbieden van een tijdelijke overeenkomst en thuis zitten met een uitkering, is dat toch mooi? Thuiszitten is voor die jongeren toch niet prettig? Dat biedt toch geen perspectief?

De heer **Ulenbelt** (SP): Als de heer Meeuwis goed om zich heen kijkt, ziet hij dat de uitzendkrachten er nagenoeg overal uit zijn. De door de heer Meeuwis geschetste situatie zal slechts sporadisch ontstaan. Diezelfde werkgever kan net zo goed een vaste arbeidsovereenkomst aanbieden. Vervolgens kan hij via de rechter of het UWV dat contract beëindigen, indien het ondernemingsresultaat tegenvalt. Wat hier gebeurt, is dat deze jongeren op achterstand worden geplaatst, terwijl er geen economische crisis is. Zij krijgen niet na drie keer een vast contract, maar zij krijgen voor de vierde keer een tijdelijk contract aangeboden. Dat acht ik niet rechtvaardig.

De heer **Meeuwis** (VVD): Nee, maar uit de cijfers blijkt toch iets anders? U ziet toch ook dat er onder de jongeren meer werklozen zijn, omdat zij flexibeler zijn op de arbeidsmarkt. Het laatste is onder andere het gevolg van dit soort maatregelen. De zekerheid die ontstaat doordat er een tijdelijk contract wordt aangeboden, moet u toch aanspreken? Die zekerheid staat tegenover de onzekerheid waarvan sprake is in het geval dat die jongeren een uitkering ontvangen.

De heer **Ulenbelt** (SP): Nee. Het zou mij aanspreken als deze jongeren na drie jaar in vaste dienst werden genomen en dat er de mogelijkheid was om hen alsnog te ontslaan op het moment dat er geen werk meer is. Een andere mogelijkheid zou kunnen zijn dat die jongeren na drie jaar werkloos worden, omdat er geen werk is. In dat geval bevinden zij zich in een betere positie, want dan krijgen zij een hogere uitkering. Op die wijze behoren wij dat te doen. Nu moeten die jongeren de onzekerheid over de werkloosheid dragen. Zij leven dan niet drie jaar in onzekerheid, maar vier jaar. Dat is geen vriendelijk beleid voor jongeren.

De heer **Meeuwis** (VVD): Met alle respect, mijnheer Ulenbelt, maar die zekerheid voor de jongeren, is de onzekerheid voor de werkgever. Laatstgenoemde zal er zeker in deze economisch onzekere tijden voor kiezen om dat risico niet te lopen. Die jongere staat dus aan de kant. Daarom is er een breed draagvlak voor dit wetsvoorstel dat is voorgelegd naar aanleiding van de motie-Rutte. Daardoor zullen namelijk meer jongeren aan de bak komen.

De heer **Ulenbelt** (SP): Dat moet nog maar bewezen worden. Ik geloof daar helemaal niet in. De heer Meeuwis zegt het goed: in het voordeel van de werkgever. Laatstgenoemde heeft ook het vierde jaar een goedkope kracht die na beëindiging van dat jaarcontract gewoon zonder kosten aan de kant kan worden gezet. De heer Meeuwis is voor de werkgevers. Ik ben voor de jongeren.

Ulenbelt

Mevrouw **Ortega-Martijn** (ChristenUnie): Ik heb mailberichten van jongeren ontvangen waaruit blijkt dat dit niet is wat zij willen, maar dat zij liever nog een jaar aan het werk gaan voor een volwaardig loon dan dat zij een uitkering ontvangen. Graag hoor ik van de heer Ulenbelt wat hij daarvan vindt. Het is altijd kiezen tussen twee kwaden. Wat zou de heer Ulenbelt kiezen?

De heer **Ulenbelt** (SP): De keuze is heel simpel. Natuurlijk willen jongeren werken. Dat is het probleem niet. Maar daarvoor hoef je hun rechtspositie niet te verslechteren. Als de werkgever nog werk voor een jongere heeft, moet hij hem gewoon in vaste dienst nemen. Blijkt er geen werk meer te zijn, dan behandelen we deze jongere net zoals wij ouderen behandelen. Dan wordt hij ontslagen via het UWV of via de kantonrechter. Dan heeft hij betere rechten voor de sociale zekerheid. Dan behandelen we jongeren gelijk aan ouderen. Nu wordt er namelijk een uitzondering gemaakt voor jongeren. Dat een meerderheid in de Kamer, met de ChristenUnie, jongeren wil discrimineren, neem ik niet voor mijn rekening. Daarom zullen wij niet voor deze wet zijn.

Mevrouw **Ortega-Martijn** (ChristenUnie): Van discrimineren is geen sprake. We willen bekijken, nu het crisis is, wat voor maatregelen we kunnen nemen opdat jongeren gewoon aan de slag blijven. Ik zie dat u allerlei maatregelen iedere keer van tafel veegt. Maar waar komt u zelf eigenlijk mee?

De heer **Ulenbelt** (SP): Mevrouw Ortega-Martijn heeft het afgelopen halfjaar, sinds de aanvang van deze crisis, niet lopen opletten. Wij hebben een geweldige tegenbegroting gemaakt, met een groot werkgelegenheidseffect. Wij scheppen 50.000 banen in de publieke en semicollectieve sector, speciaal ook voor jongeren. Dat levert meer banen op dan dit flutwetsvoorstel.

□

De heer **Meeuwis** (VVD): Voorzitter. De heer Ulenbelt gaf het al aan: tijdens het crisisdebat, ik meen in maart vorig jaar, heeft de VVD de motie-Rutte ingediend, bedoeld om jongeren de kans te geven vaker tijdelijk een extra arbeidscontract uit te dienen. Dat is een mooi stukje crisisbeleid, als ik zo vrij mag zijn.

We zijn nu bijna een jaar verder. De crisis loopt al weer een beetje op zijn einde, maar hier is hij dan: een mooi stukje wetgeving. We weten dat jongeren een belangrijke flexibele component zijn op onze arbeidsmarkt. In tijden van laagconjunctuur staan zij als eersten aan de kant. Bij een opverende economie stromen zij als eersten weer het arbeidsproces in. Daarmee zijn jongeren – en dat kun je negatief maar ook positief uitleggen – belangrijke smeerolie in ons starre arbeidsmarktmodel.

Laten we eerlijk zijn. De toename van de jeugdwerkloosheid is groot, van 8,6% in januari 2008 naar bijna 11% in maart 2009. Uitgaande van de terechte veronderstelling dat een meer flexibel systeem het arbeidsmarktperspectief van jongeren verbetert, is het positief dat er nu een voorstel ligt. Laten we wel wezen, deze wet gaat natuurlijk alleen maar over wat wij tijdens de crisis met jongeren op de arbeidsmarkt moeten doen. Arbeidsmarktperspectieven waren voor de crisis niet anders dan zijn nu zijn, in vergelijking met de algemene arbeidsmarktsituatie, die voor ouderen dus. Dit zal ook na de crisis niet het geval zijn, zeker niet wat betreft de instroom bij aantrekkende vraag en de uitstroom bij vermindering daarvan.

Als we ervan uitgaan dat het wetsvoorstel van de minister succesvol zal zijn in zijn doelstelling, namelijk een verhoging van de arbeidsparticipatie van jongeren, zou de minister er dan niet verstandig aan doen om dit wetsvoorstel een meer structureel karakter te geven, desnoods van periode op periode? Ik zeg dit omdat we moeten voorkomen dat we zo meteen weer een jaar nodig hebben om een succesvol arbeidsmarktinstrument, dat jongeren perspectief op werk biedt, opnieuw in te voeren.

De heer **Heerts** (PvdA): Je geeft de VVD een vinger en ze neemt je hele hand. De heer Meeuwis onderschrijft toch wel de tijdelijkheid uit de motie die ten grondslag ligt aan dit wetsvoorstel? Of bedoelt hij te zeggen dat hij nu al weet dat dit definitief de toekomst zou moeten zijn?

De heer **Meeuwis** (VVD): Wij onderschrijven het wetsvoorstel en dus ook de tijdelijkheid ervan. Maar wij stellen tegelijkertijd vast, of hopen in ieder geval, dat het een heel succesvol instrument zal blijken te zijn. Stel dat we zo meteen vaststellen dat we een killerapplicatie in handen in hebben, een fantastisch instrument om jongeren aan de bak te houden. Dan zou het toch doodzonde zijn als we daar vervolgens twee jaar na invoering van zouden moeten afzien? Die overweging wil ik de minister graag meegeven.

Mevrouw **Ortega-Martijn** (ChristenUnie): Ik wil de heer Meeuwis even uit de droom helpen. Als die mogelijkheid structureel wordt, wat betekent dat dan voor een jongere die zes, zeven, acht keer een flexcontract krijgt terwijl hij misschien al getrouwd is en een huis wil kopen? Hij zal nooit een huis kunnen kopen. Wat is daar de reactie op van de heer Meeuwis?

De heer **Meeuwis** (VVD): Voorzitter, ik ben niet duidelijk geweest, denk ik. Sorry. Ik doelde op de maatregel die nu voorligt in het wetsvoorstel om het aantal periodes dat een tijdelijk contract kan worden aangeboden te verhogen van drie naar vier. Dat is nu nog een tijdelijke maatregel: gedurende twee jaar kan deze contractvorm worden aangeboden. Mijn voorstel is om dit systeem bij bewezen succes – daar kunnen allerlei voorwaarden aan vastzitten – eventueel voort te zetten. Ik wil die mogelijkheid openhouden. Ik wil echter niet de mogelijkheid introduceren om naar zes, zeven of acht jaarcontracten te gaan. Dat is niet de strekking van mijn betoog.

Mevrouw **Ortega-Martijn** (ChristenUnie): Dan heb ik toch nog een vraag. De heer Meeuwis kiest voor een structurele verruiming van drie naar vier keer verlengen. Maar waarom zouden we daar eigenlijk voor kiezen? Het was bedoeld als crisismaatregel. Hoe wil hij ervoor zorgen wanneer de economie weer aantrekt dat als na drie keer verlengen een jongere de mogelijkheid heeft van een vaste aanstelling dit doorgang vindt? Ik bedoel: werkgevers zijn werkgevers. Op het moment dat er een mogelijkheid is om het even uit te stellen, doen zij dat wel.

Meeuwis

De heer **Meeuwis** (VVD): Ik weet niet of ik de vraag van mevrouw Ortega-Martijn helemaal goed begrijp. De reden dat ik de minister vraag om dit te overwegen is als volgt. De situatie van jongeren op de arbeidsmarkt voor de crisis had een andere dynamiek dan die van ouderen. Jongeren gaan er eerder uit en komen er ook weer sneller in. Als ik het negatief mag stellen: als het tegenzit in een organisatie zijn jongeren letterlijk het eerste kind van de rekening. Stel dat blijkt dat de maatregel die we uit crisisoogpunt hard nodig hebben – daar is mevrouw Ortega-Martijn het mee eens – heel goed werkt om de jeugdwerkloosheid in de pas te laten komen met de reguliere werkloosheid. Laten we daar eens van uitgaan. Dan is de jeugdwerkloosheid dus niet veel hoger dan de reguliere werkloosheid. We zouden toch geen knip voor de neus waard zijn als we in dat geval na twee jaar zouden zeggen: laten we er maar mee stoppen want het heeft zo fantastisch geholpen? Dan zouden die jongeren dus teruggeworpen worden op het arbeidsmarktperspectief dat zij voor de crisis hadden.

De **voorzitter**: Laatste keer, mevrouw Ortega-Martijn. Ik verzoek de heer Meeuwis om kort te antwoorden als dat kan.

De heer **Meeuwis** (VVD): Sorry, voorzitter.

Mevrouw **Ortega-Martijn** (ChristenUnie): Ik denk dat we er inderdaad naar moeten streven dat jongeren niet het kind van de rekening worden. Ik roep de heer Meeuwis echt op om goed na te denken over zijn idee om dit soort maatregelen structureel te maken en om een heel goede scheiding aan te brengen tussen doel en middel.

De heer **Meeuwis** (VVD): Dat zal ik zeker ter harte nemen. Vandaar ook dat ik de minister voorstel om te overwegen om, als hij ziet dat dit succesvol is, er meer uit te halen dan initieel werd beoogd.

□

Mevrouw **Ortega-Martijn** (ChristenUnie): Voorzitter. Het wetsvoorstel dat we vandaag behandelen kan worden beschouwd als een crisismaatregel om jeugdwerkloosheid te voorkomen. De ChristenUnie ondersteunt het wetsvoorstel maar plaatst er wel een kanttekening bij. Het moet echt gaan om een tijdelijke maatregel. Flexwerk kent namelijk ook nadelen. Het kabinet onderkent dit. Het stelt dat de inkomenszekerheid van jongeren in dit wetsvoorstel beperkt blijft. Ook wordt in het actieplan Jeugdwerkloosheid, dat in 2009 is gepresenteerd, de zwakke rechtspositie van jongeren door de tijdelijke contracten als een hinderlijk punt gezien. Hoe ziet de minister dit wetsvoorstel in het licht van deze stelling? Voorkomen moet worden dat de indruk wordt gewekt dat de deur op een kier wordt gezet om het aantal flexcontracten dat mag worden aangeboden nog verder op te rekken. Ik hoorde afgelopen weken al geluiden van werkgeverszijde dat verlenging tot zes keer overwogen zou moeten worden. Ik wil hier benadrukken dat wat de ChristenUnie betreft de huidige verruiming echt de limiet is. De verlenging van het flexcontract loopt tot 2012, met een uiterste einddatum van 1 januari 2014. Of dit laatste gebeurt, hangt af van de evaluatie die volgt. Hierbij staat de vraag centraal hoe de maatregel door werkgevers wordt gebruikt. Dit zegt echter niet direct of de maatregel daadwerkelijk jongeren heeft geholpen. Misschien hadden zij anders wel een vast contract gekregen. Het effect voor de jongeren lijkt zo minder belangrijk geworden dan het gebruik van de regeling door bedrijven. Dat kan volgens de ChristenUnie niet de bedoeling zijn. Ik vraag de minister hier toe te zeggen dat het effect op de voorkoming van jeugdwerkloosheid als leidend criterium wordt genomen in de evaluatie. Ook moeten zaken als de economische ontwikkeling en mogelijke ongewenste neveneffecten van de maatregel worden meegenomen in de evaluatie. Als er geen aanleiding meer is, moet de maatregel ook echt niet worden verlengd. Graag hoor ik op dit punt een nadrukkelijke toezegging.

Jongeren moeten perspectief hebben op een goede loopbaanontwikkeling. Na afloop van een tijdelijk arbeidscontract moet er werk van worden gemaakt om jongeren door te laten stromen naar een vast arbeidscontract. Het moet niet alleen bij deze maatregel blijven. Welke aanvullende waarborgen geeft de minister om jongeren uiteindelijk uitzicht te geven op een vast contract?

Ik rond af. Het is goed om actief te zoeken naar mogelijkheden om de werkloosheid onder jongeren te bestrijden. De doelstelling van de tijdelijke wetswijziging kan op onze bijval rekenen, maar wel moet er zorgvuldig worden omgegaan met de verruiming van de wettelijke mogelijkheden voor het aanbieden van tijdelijke contracten aan jongeren. De positie en de vooruitzichten van de jongeren moeten centraal staan. Het moet voor de jongeren een verbetering zijn. Met andere woorden: flexwerk kan geen permanente oplossing zijn, zeker niet voor jongeren. Maar in tijden van crisis moet je ook pragmatisch zijn. Als de keuze dan werk of werkloosheid is, kiest mijn fractie uiteraard voor het eerste.

De heer **Ulenbelt** (SP): Hoe ziet mevrouw Ortega-Martijn deze maatregel uitgewerkt in de supermarktbranche? Die wordt niet door de crisis geraakt. Wat zal daar gebeuren door dit wetsvoorstel, als de supermarkten gebruik kunnen maken van de verruimde mogelijkheden? Krijgt die jongen daar na drie jaar een vierde tijdelijk contract? Dan kan er een andere jongere niet in. Mevrouw Ortega-Martijn maakt op die manier de onzekerheid voor die jongeren groter. Daarmee help je de jeugdwerkloosheid toch niet bestrijden?

Mevrouw **Ortega-Martijn** (ChristenUnie): Met het wetsvoorstel wordt beoogd dat de jongere in ieder geval weet dat hij nog één jaar kan doorgaan; anders staat hij op straat. Ik heb net in een interruptie gezegd dat dit niet echt is wat jongeren willen, maar toch zeggen zij liever hiervoor te kiezen dan op straat terecht te komen. Zij zeggen: zo kunnen wij tenminste nog genieten van één jaar volwaardig loon.

De heer **Ulenbelt** (SP): U geeft niet echt antwoord op mijn vraag wat het betekent voor de supermarktbranche. U bent nu meegegaan met de motie-Rutte. Die betekent alleen maar dat de jongeren in plaats van drie jaar, vier jaar aan het lijntje worden gehouden. Dat is toch de enige verbetering? Althans, u noemt het een verbetering, maar het is een verslechtering die daadwerkelijk plaatsvindt. U bent tegen flexcontracten, u wilt ze niet uitbreiden, maar bent er wel voor. Rara!

Ortega-Martijn

Mevrouw **Ortega-Martijn** (ChristenUnie): Ja, ik ben ervoor omdat wij te maken hebben met een crisis. Soms ben ik ook heel kritisch tegen werkgevers, maar ik heb ook heel oprechte brieven gehad van personeelsmanagers. Zij vertellen over jongeren die zij in dienst hebben, bijvoorbeeld een jongere waarin zij wat meer moeten investeren. Nu moet de personeelsmanager die jongere ontslaan omdat de drie jaar om zijn, terwijl hij nog niet echt de mogelijkheden in de jongere heeft gezien om hem een vast contract aan te bieden. Hetzelfde geldt ook voor de jongeren. Dat soort geluiden is de ChristenUnie ook tegengekomen. Ik ben het met u eens dat het gaat om kiezen tussen twee kwaden. Ik kies dan echter toch voor dit wetsvoorstel, omdat de jongere nog één jaar de mogelijkheid heeft van een volwaardig loon.

De heer **Ulenbelt** (SP): U zegt het precies goed. Als de werkgever de jongere had aangenomen en hij zou hem toch moeten ontslaan omdat er geen werk is, dan kost dat deze werkgever toch ook helemaal niets. Dat weet u toch? De ontslagvergoeding zou vrijwel niets zijn. Daarom bent u op de verkeerde weg. U helpt niet de jongeren, maar de werkgevers en dat is eigenlijk uw bedoeling niet.

Mevrouw **Ortega-Martijn** (ChristenUnie): Ik ben niet op de verkeerde weg. De heer Ulenbelt moet eens realistisch naar de wereld kijken. Wij kunnen niet alleen blijven inzetten op baanzekerheid. Wij moeten inzetten op inkomen- en werkzekerheid. Dat is ook voor deze jongeren belangrijk. Het is juist dat ik geen voorstander ben van verdere uitbreiding van flexcontracten. Ik ben voor het tijdelijk oprekken met een jaar omdat het crisis is en omdat onder andere de werkgevers in het mkb niet helemaal weten hoe het zal gaan. Ik doe nu ook een appel op al die werkgevers om, als zij in een jaar constateren dat het beter gaat met hun bedrijf, er ook voor te kiezen om de jongere een vast contract aan te bieden. Ik heb de minister gevraagd welke afspraken hij daarover met werkgevers gaat maken.

□

De heer **Heerts** (PvdA): Mevrouw de voorzitter. Dit wetsvoorstel, dat voortvloeit uit de algemeen politieke beschouwingen van 2009, die in het teken stonden van de recessie, is feitelijk een verslechtering van de Flexwet, omdat de mogelijkheid wordt geschapen om jongeren nog langer op tijdelijke contracten te laten werken. Gezien de oplopende jeugdwerkloosheid en de kennis die wij hebben over de Flexwet – de zekerheid dat je er na drie contracten uit ligt – is dit tijdelijke wetsvoorstel wel te verdedigen, maar dan ook alleen als tijdelijke maatregel, in afwachting van betere tijden en van de bredere discussie over de toekomst op de arbeidsmarkt. Net zoals de deeltijd-WW een tijdelijke maatregel is, die de ergste gevolgen van de crisis dempt voor vaste werknemers, kan deze tijdelijke aanpassing helpen om specifiek een oorzaak van jeugdwerkloosheid aan te pakken en kansen voor jongeren op de arbeidsmarkt te vergroten. In feite maakt deze tijdelijke verruiming van de Flexwet gebruik van de sterktes en de zwaktes van de Flexwet. De sterkte van de Flexwet is dat een werkgever en een werknemer elkaar kunnen uitproberen zonder dat zij direct met elkaar "getrouwd" hoeven zijn. Maar de zwakte van de Flexwet is dat zij daar vaak niet voor wordt gebruikt; wél om de behoefte aan een flexibele schil te stillen.

Uit de evaluatie uit 2007 blijkt ook dat 18% van de contracten wordt beëindigd omdat de werkgever de flexwerker anders een vast contract moet geven. Dan neemt de werkgever liever een "vers, jong exemplaar" en neemt voor lief dat drie jaar ervaring van een voormalige werknemer verloren gaat. Het is dus de vraag of dit wetsvoorstel die 18% gedwongen beëindiging, en wellicht meer vanwege de crisis, kan dempen. Dit laatste effect van de Flexwet wordt sterker nu werkgevers zelf onzeker zijn over de vraag of zij de komende jaren, als de effecten van de crisis doorwerken op de economie, genoeg werk hebben voor werknemers. En dat begrijpen wij best, zeker als je denkt vanuit het perspectief van het mkb dat scherp aan de wind moet varen met werknemers en bedrijfskosten.

De PvdA-fractie heeft een positief kritische grondhouding bij dit wetsvoorstel, omdat het tijdelijk is en het gezien moet worden als een experiment. Destijds, in de jaren tachtig, toen wij een vergelijkbare recessie meemaakten, is er een aantal pogingen ondernomen om de kansen voor jongeren op een baan te vergroten, maar die zijn niet succesvol gebleken. Sterker nog, de VUT werd van een tijdelijke maatregel om ouderen plaats te laten maken voor jongeren, een verworven recht en heeft weinig jongeren aan een baan geholpen, ook – en dat vergeten wij wel eens – omdat een ervaren werknemer niet zo maar vervangen kan worden door een jonge onervaren werknemer. Wellicht heeft de VUT ons de waanidee gebracht dat oudere werknemers slechtere werknemers zijn en alleen de tijd tot hun pensioen uitzitten. Verre van dat, mevrouw de voorzitter. Door de VUT is veel menselijk kapitaal en veel ervaring en wijsheid te vroeg afgeschreven, ervan afgezien dat vrijwilligerswerk en mantelzorg wel weer voordeel hadden van mensen die in de vut kwamen, maar dat terzijde.

Maar wij hebben het nu over jongeren en over de vraag hoe zij de kans kunnen krijgen om ervaring op te doen. In feite is dit een experiment dat ons moet leren welke maatregelen in een recessie wel en niet werken, om starters op de arbeidsmarkt niet de dupe te laten zijn van een recessie. Dan is een evaluatie hoogst noodzakelijk, omdat we willen leren voor een volgende recessie. Kan de minister toezeggen dat er bij het aflopen van dit wetsvoorstel door de sunset clause een gedegen evaluatie komt van de effecten van deze maatregel? Dit wetsvoorstel beoogt immers het tegenovergestelde van de VUT-maatregel van destijds, namelijk jongeren langer de kans geven om ervaring op te bouwen en zich te bewijzen.

Je kunt ook denken dat een goede werkgever na een jaar wel in de gaten moet hebben wat voor vlees hij in de kuip heeft en of een jongere werknemer bij zijn of haar bedrijf past. Een kenmerk van deze crisis en recessie is echter onzekerheid. De werkgever weet wellicht de komende twee jaar niet of hij nog genoeg werk heeft voor al die medewerkers en wil een slag om de arm kunnen houden. Die ruimte geeft dit wetsvoorstel voor starters, want in feite gaat het om 23- tot 25-jarigen die gedurende de geldingsduur van dit wetsvoorstel een tijdelijk contract hebben. Begrijpen wij goed dat een 25- of 26-jarige die op een gegeven moment 27 wordt, niet meer onder dit wetsvoorstel valt? Dat zou betekenen dat

dit wetsvoorstel alleen geldt voor mensen met een tijdelijk contract die geboren zijn na 1985.

Een andere vraag is of dit wetsvoorstel niet te generiek is. Er zijn genoeg sectoren die niet worden beïnvloed door de crisis. We denken aan het onderwijs en de zorg. Daar is genoeg werkgelegenheid, maar in die sectoren is het ook schering en inslag dat jongeren lang op tijdelijke contracten van werkgever naar werkgever moeten hoppen. Dat heeft eerder met slecht personeelsbeleid te maken dan met de crisis. Ik snap dat het lastig is om sectoren aan te wijzen waarvoor dit wetsvoorstel geldt, maar is de minister bereid om in de evaluatie aandacht te schenken aan deze sectoren en aan de vraag of deze verruimde maatregel wordt gebruikt om jongeren langer te laten wachten op een vaste aanstelling?

De PvdA-fractie gaat dus alleen akkoord als dit een tijdelijke maatregel is, zoals ook in de memorie van toelichting wordt beargumenteerd, die zich specifiek richt op de problemen van jongeren op een krimpende arbeidsmarkt. Ik zeg dat nadrukkelijk. Dit moet geen excuus zijn voor werkgevers om jongeren langer dan nodig in onzekerheid te laten, of een extra mogelijkheid om de flexibele schil groot te houden, zeker niet in sectoren waarin dat niet nodig is. Willen we het wetsvoorstel richten op de werkgevers die echt niet zeker weten of ze nog werk hebben voor de betreffende jongeren, dan doen we er goed aan om een drempel in te bouwen, maar ook een compensatie voor de flexwerker die langer in onzekerheid zit, vandaar het amendement.

Die drempel vinden we in een eerder voorstel uit de evaluatie van de Flexwet: een beperkte ontslagvergoeding per gewerkte periode. Dat beoogt een extra weegmoment voor de werkgever om nog eens goed naar de werknemer te kijken die al vier contracten lang voor hem heeft gewerkt. De echt onzekere werkgever die overgaat tot ontslag, betaalt een ontslagvergoeding van maximaal vier maandsalarissen. De kosten voor de extra onzekerheid moeten in de ogen van de PvdA gelijk verdeeld worden over werkgever en werknemer. De werkgever die de tijdelijke verruiming heeft gebruikt om slecht personeelsbeleid te voeren, betaalt die vergoeding. Door de flexwerker in kwestie, die vaak ook beperkt recht op WW heeft opgebouwd, kan de vergoeding gebruikt worden als overbrugging bij het vinden van nieuw werk. Zeker nu het wetsvoorstel een experimenteel karakter heeft, wil de PvdA-fractie deze kans benutten om dat eerdere wetsvoorstel mee te nemen als experiment. Ik krijg graag een reactie van de minister op het amendement. Dit was mijn bijdrage, mevrouw de voorzitter.

De heer **Meeuwis** (VVD): Ik vraag me af waar nu precies het positieve is gebleven in het positief kritische in de bijdrage van de PvdA-fractie. Maar laat ik het verhaal niet herhalen en becommentariëren. Ik vraag me af wat met het amendement wordt beoogd. Ik heb het amendement goed gelezen. Feitelijk wordt hier gewoon de kantonrechtersformule in een situatie met een contract voor onbepaalde tijd toegepast op tijdelijke contracten. Ik vraag me af wat dan het effect is dat we met die tijdelijkheid hadden willen bereiken in deze situatie. Het voordeel met betrekking tot onzekerheden en kosten voor werkgevers die in deze tijd in zekere mate kopschuw zijn om mensen in vaste dienst te nemen, wordt gewoon uit het voorstel gezaagd met dit amendement. Ik ben benieuwd hoe de PvdA-fractie dit ziet. En als je dit al zou doen, zou het zuur zijn om het als tijdelijke maatregel in te voeren, want dan vallen er na de regeling een hoop mensen net buiten de boot die geen aanspraak hebben. Uit oogpunt van rechtvaardigheid vind ik het dus ook een beetje een bizar idee uit de hoek van de PvdA.

De heer **Heerts** (PvdA): Dat mag u allemaal vinden. Ik denk dat ik heel goed heb verwoord waarom wij het doen. De werkgever die tijdelijke verruiming heeft gebruikt om slecht personeelsbeleid te voeren, betaalt de vergoeding. De werknemer die voor de vierde keer een bepaalde onzekerheid ingaat, heeft dan in ieder geval de garantie, als hij 27 is, dat hij een overbrugging meekrijgt. Dat lijkt ons heel goed. Het positieve is dat wij een vierde keer mogelijk maken. Dat is al heel vergaand voor mijn fractie. Het mes moet echter wel aan twee kanten snijden. Niet alle werkgevers hebben het even slecht in deze tijd overigens; daar moeten wij ons ook niet gek door laten maken. Ik ken die werkgevers ook wel een beetje hoor.

De heer **Meeuwis** (VVD): U stelt dus voor de groep van één tot en met drie jaar voor om in tijden van crisis de kosten voor dat soort arbeidsovereenkomsten hoger te maken.

De heer **Heerts** (PvdA): Nee. Als ze naar de vierde keer gaan, doen wij dat. Daarom staat er ook: als je dat hebt gedaan, krijg je die vier maanden mee.

De heer **Meeuwis** (VVD): En u denkt serieus dat dit een impulswerking heeft op de mensen die het betreft en dat zij inderdaad aan de bak zullen blijven in dat vierde jaarcontract en niet gewoon in een uitkering belanden, zoals ik net met de heer Ulenbelt heb gewisseld?

De heer **Heerts** (PvdA): Ja, dat denken wij serieus, anders hadden wij het niet ingediend.

De heer **Ulenbelt** (SP): Het is onder dit kabinet erg gebruikelijk dat als de Partij van de Arbeid een wetsvoorstel zou moeten accepteren dat zij eigenlijk niet wil, want dat zei de heer Heerts net, zij daar iets voor terug wil hebben. Dan dien je daarvoor bijvoorbeeld een amendement in. Dat hebben wij al een paar keer eerder gemerkt. Daar stonden dan ook altijd de fracties van het CDA en de ChristenUnie onder als medeondertekenaars onder het motto ″voor wat hoort wat″ en ″we ruilen″. Die namen zie ik er nu niet onder staan. Heeft de heer Heerts zich ervan vergewist of hij de steun van zijn coalitiegenoten heeft?

De heer **Heerts** (PvdA): Dit is een amendement van mijn collega Vos. Ik heb het natuurlijk wel allemaal voorbereid. Ik heb me daar niet van vergewist. Wij wachten in spanning af.

De heer **Ulenbelt** (SP): Als zij uw amendement dat u een beetje ziet als wisselgeld, niet steunen, is de logische consequentie van uw opstelling in dit debat toch dat u dit wetsvoorstel zult verwerpen? Of zegt u nu al dat u toch dit voorstel steunt, ook al wordt uw amendement verworpen?

Heerts

De heer **Heerts** (PvdA): Nee, ik heb gesproken over een positief kritische grondhouding. Wij wachten de reactie van de minister af op een aantal andere zaken. Ik sluit ook niet uit dat wij het niet steunen.

De heer **Ulenbelt** (SP): Als de minister uw amendement ontraadt, zult u tegen dit wetsvoorstel stemmen. Moet ik dat zo uitleggen?

De heer **Heerts** (PvdA): Nee, want dan gaat u te ver. U vroeg net wat de fracties van de ChristenUnie en het CDA daarvan vinden. Dat moeten wij ook allemaal nog horen. Ik sluit helemaal niets uit. Wij hebben een positieve grondhouding. Wij hebben die motie-Rutte niet voor niets gesteund. Wij zullen zien wat er precies uit komt.

□

De heer **Van Hijum** (CDA): Voorzitter. Ik kan het relatief kort houden. Mijn fractie heeft in maart vorig jaar de motie-Rutte gesteund en wij zullen ook het voorliggende wetsvoorstel steunen. Ik ben daar wel minder lyrisch over dan collega Meeuwis. Hij had het over een killerapplicatie, als ik hem goed heb verstaan. Ik zou het eerder een paardenmiddel willen noemen. Ik ben het wel met collega Heerts eens. Wij hebben een Flexwet die mogelijkheden biedt voor tijdelijke contracten. Wij hebben mogelijkheden om bij cao verder te gaan en daar wordt ook op ruime schaal gebruik van gemaakt. In dat opzicht begrijp ik echt de krokodillentranen van de heer Ulenbelt niet helemaal. Er zijn inmiddels tal van mogelijkheden, bijvoorbeeld de flexibele schil om mensen flexibel in je arbeidsorganisatie in te zetten. Ik denk ook aan flexcontracten, zzp'ers waarvan op grote schaal gebruik wordt gemaakt en uitzendkrachten. Wat wij hier doen, is toch weer een klein beetje meer flex toevoegen. Wij zien dat toch ook een beetje als een bevestiging van de tweedeling op de arbeidsmarkt waarvan toch wel sprake is.

Wij zullen dit wetsvoorstel steunen en daar hebben wij twee argumenten voor. Het eerste argument is de realiteit. Zij leert ons dat werkgevers op dit moment buitengewoon terughoudend zijn met het in vaste dienst nemen van personeel. Het tweede argument dat in deze tijd opgaat, is dat een tijdelijk contract en werk altijd nog beter zijn dan geen werk. Ik zeg er wel bij dat ik het goed vind dat dit voorstel begrensd is in de tijd en er duidelijke evaluatiebepalingen aan zijn gekoppeld. Wat dat betreft neem ik geen voorschot op discussies over verlenging van deze regeling. Het is wat ons betreft een tijdelijke crisismaatregel en daar moet het ook maar bij blijven.

De heer **Ulenbelt** (SP): Het amendement van mevrouw Vos maakt deel uit van het debat. U hebt daar niets over gezegd. Wilt u dat alsnog doen?

De heer **Van Hijum** (CDA): Jazeker, als u daar zo vriendelijk naar vraagt: geen enkel probleem. Ik heb de overwegingen aangegeven waarom wij dit wetsvoorstel steunen. We willen namelijk de drempels wegnemen om jongeren tijdelijk werk te bieden en dat betekent dat wij geen behoefte hebben aan dat amendement. De motie van de heer Rutte, die we destijds allemaal hebben gesteund, bevatte deze voorwaarde ook niet. Bovendien haalt deze voorwaarde de strekking van dit wetsvoorstel toch wel enigszins onderuit, dus wij hebben daar geen behoefte aan.

De vergadering wordt van 20.20 uur tot 20.30 uur geschorst.

□

Minister **Donner**: Voorzitter. Het wetsvoorstel dat voorligt, is precies wat het zegt en bedoelt te zijn, namelijk een tijdelijke verruiming van de mogelijkheid om de arbeidsovereenkomsten met jongeren voor bepaalde tijd aan te gaan. Zoals gezegd, vloeit het voort uit een motie die door de Kamer, behoudens de SP-fractie, met algemene stemmen is aangenomen. Er was één andere fractie niet aanwezig op dat moment. Daarom is het niet juist dat deze motie tijdens de algemene politieke beschouwingen is aangenomen. Het was ter gelegenheid van een discussie over aanvullend beleidskader dat vorig jaar door het kabinet werd aangenomen.

De maatregel is bedoeld, en vanaf het begin zo beoogd door de motie-Rutte, als een tijdelijke maatregel in het kader van de economische crisis. Daarom is het inderdaad jammer dat het wetsvoorstel nog zoveel tijd vergt om hier te worden aanvaard. Want als je helpt, moet je snel helpen. Anders help je in wezen niet. Het is, zoals het over het recht is gezegd: justice delayed is justice denied. Dat geldt ook voor hulp.

De Nederlandse arbeidsmarkt wordt getroffen door de crisis. Er is hier gesproken over sectoren die niet worden getroffen door de crisis en sectoren die dat wel worden. Ik ben bang dat geleidelijk aan alle sectoren worden getroffen door de crisis, misschien niet direct door de gevolgen van de financiële crisis, maar wel door de algemene achteruitgang van de economische activiteit en daarmee ook de onvermijdelijke achteruitgang in de koopkracht van mensen. Ook sectoren als supermarkten ontkomen daar niet aan. Dat is een ontwikkeling die wij gelukkig tot dusver gematigd en getemperd hebben gezien en die zeker de laatste maanden helaas sneller gaat.

De jeugdwerkloosheid is tussen november 2008 en november 2009 gestegen met 29.000 jongeren, van 86.000 naar 115.000. Het kabinet en de Kamer zijn het erover eens dat het van groot belang is om jongeren langs verschillende kanten aan de gang te houden. Daarop berust het Plan van aanpak jeugdwerkloosheid. Enerzijds door eventueel de schoolperiode te verlengen, anderzijds door via stages te kijken hoe je in alle gevallen jongeren verder kunt krijgen. Dat is ook, naar het kabinet heeft begrepen, de achtergrond van de motie-Rutte en ook de achtergrond van het wetsvoorstel dat hier ligt.

Ook tijdens het wetgevingsproces is de vraag opgeworpen: andere werknemers worden ook getroffen door de crisis, waarom deze maatregel niet verbreed tot alle werknemers? Nee, dit berust precies op de overweging dat er vóór alles ook een groot belang bestaat in verband met jongeren die op de arbeidsmarkt komen. Zij zijn doorgaans niet degenen die primair vanwege hun ervaring worden vastgehouden, zoals degenen die al langer in posities hun baan hebben. Dat is de reden waarom je er bewust voor kiest deze maatregel op hen te richten.

Donner

De vooronderstelling waarop het voorstel berust, is inderdaad, zoals mevrouw Ortega dit het meest pregnant formuleerde, dat zich in deze crisistijd vaak situaties zullen voordoen dat een werkgever in geen geval een vaste arbeidsovereenkomst zal aanbieden vanwege de onzekerheid of er voldoende werk zal zijn, maar op zichzelf wel zal overwegen om een jongere die al drie jaar ervaring heeft eventueel voor een vierde periode vast te houden.

Op deze vooronderstelling berust het voorstel. Je moet het echter niet doen als de vooronderstelling van de heer Ulenbelt juist zou zijn. Hij meent namelijk dat het er alleen maar toe leidt dat werkgevers jongeren – die ze anders ook geen vaste betrekking zouden aanbieden – nog een periode langer houden, en anders überhaupt geen werk zouden aanbieden. De vooronderstelling is echter dat dit niet het geval is. Die bereidheid is er wel degelijk. In gesprekken met werkgevers constateer je dat die ruimte er wel is, maar dat we die ruimte dan moeten scheppen. Maar voor het kabinet is dit een tijdelijke maatregel, laat daar geen misverstand over zijn. Dit is niet bedoeld om de maatregel structureel te maken. Naarmate we uit deze crisis komen, zullen we überhaupt dieper moeten kijken naar de ontwikkelingen op de arbeidsmarkt, ook met betrekking tot het deel tijdelijke arbeid, het deel zelfstandige arbeid en het deel vaste arbeid. Dan zal onvermijdelijk ook aan de orde moeten komen welke factoren deze ontwikkeling in de hand werken. Die hebben we hier eerder besproken. Toen zijn wij niet in staat geweest om die beslissingen te nemen. Die zullen daarbij echter aan de orde komen, want die spelen wat dat betreft een belangrijke rol. Dat is uiteindelijk ook de vooronderstelling waar de motie van de Kamer op berust: vanwege de consequenties van het huidige artikel 7:668a BW dat er een vaste arbeidsovereenkomst moet worden aangeboden is die bereidheid er niet. In wezen heeft de Kamer op dat moment geconcludeerd dat voor de jongeren een oplossing zal moeten worden geboden, hoezeer we daarover wellicht ook uit een oogpunt van structuur anders denken. Dat is het uitgangspunt van dit wetsvoorstel.

Met deze algemene inleiding is de vraag van mevrouw Ortega beantwoord, namelijk of deze maatregel is bedoeld als een tijdelijke maatregel. Zij kan daarvan uitgaan. De heer Heerts heeft ook gevraagd of de werking zal worden geëvalueerd. Uit de stukken mag duidelijk zijn dat we daarmee niet wachten tot eind 2011. Onze inzet is om begin 2011 al te evalueren wat het effect is. Als dat een effect is zoals de heer Ulenbelt dat schetst – waarbij alleen sprake is van verplaatsing van arbeid van de ene naar de andere jongere – moet je constateren dat dat zelfs niet in crisistijd mag worden verlengd. Mijn veronderstelling is echter dat dit de gelegenheid biedt om waar er maar een zucht werkgelegenheid is, die om te zetten in een tijdelijke baan voor jongeren.

De heer Ulenbelt zegt dat jongeren slechts in tijdelijke banen worden aangesteld. Dan kan het niet zijn dat met dit wetsvoorstel jongeren die anders een vaste arbeidsovereenkomst zouden krijgen, ineens een tijdelijke arbeidsovereenkomst krijgen. Hij gebruikt de veronderstelling dat ze überhaupt geen vaste arbeidsovereenkomst krijgen, omdat ze allemaal na drie keer worden ontslagen. Als die situatie zich voordoet, verandert dit wetsvoorstel daar slechts aan dat men een vierde termijn, een tijdelijke arbeidsovereenkomst, kan krijgen, maar dat verandert niets aan het gegeven dat men een vaste arbeidsovereenkomst krijgt. Ik ben het met de heer Ulenbelt eens: als in een situatie waar men nu in de regel na de drie termijnen of de drie jaren van een tijdelijke arbeidsovereenkomst een vaste arbeidsovereenkomst aangeboden krijgt, het hoofdeffect is dat er nu voor een vierde termijn tijdelijke arbeid wordt aangeboden, moet het wetsvoorstel op dat punt zo snel mogelijk beëindigd worden. In andere situaties, waarin ik jongeren wel degelijk langer ervaring kan laten opdoen en langer vast kan houden – wij hebben het hier over de periode 2010-2011, wat mogelijk in de arbeidsmarkt de overgang zal zijn tussen verder oplopende werkloosheid en mogelijk een begin van herstel van de werkgelegenheid – is er alle aanleiding om te kiezen voor deze oplossing. Dat is inderdaad, zoals mevrouw Ortega al voorhield, niet een keuze van hoe kan ik jongeren een plaats op de arbeidsmarkt geven door hun recht te verzwakken. Nee, ik geef ze een plaats op de arbeidsmarkt door hun aanstelling mogelijk te maken zonder de eventuele consequenties die dat anders heeft.

De heer Ulenbelt sprak over sectoren die niet door de crisis getroffen zijn en die alleen maar gebruik maken van de mogelijkheid om een jongere nog een vierde periode tijdelijk aan te stellen. Ik moet erop wijzen dat ook de sectoren die hij noemde onmiskenbaar geraakt zijn door de crisis. Hij heeft verwezen naar de ontslagvergoeding na 36 maanden die in een eerder voorstel was opgenomen. Dat was inderdaad een, logisch, onderdeel van een breder wetsvoorstel. Hij kan nu niet zeggen: er is één onderdeel dat ik wel aantrekkelijk vind en dat haal ik eruit en de rest verwerp ik. Dan moet hij ook de consequentie aanvaarden dat wij de ontslagvergoedingen regelen voor het ontslag. Mogelijk hebben wij dan ook minder behoefte aan dit wetsvoorstel, omdat dan de materie zich vanzelf regelt.

De heer Ulenbelt heeft verder gezegd dat wij dit niet hoeven te regelen, omdat deze materie in de cao's wordt geregeld. Hij gaf echter ook aan dat dit in een deel van de cao's geregeld wordt. In sommige cao's wordt het geregeld in die zin dat men na de derde periode door mag gaan, in andere cao's zijn er gunstiger bepalingen. Dat laat onverlet dat er altijd een wezenlijk deel van de jongeren is dat niet onder een cao valt. Er zijn ook een aantal cao's die deze materie niet regelen en waar dit wetsvoorstel ook gevolgen voor heeft. In alle gevallen denk ik dat dit wetsvoorstel voordelen heeft. Nogmaals, dit wetsvoorstel ontneemt niemand de rechtspositie die hij nu heeft. Het gaat om de jongere die in de huidige omstandigheden voor de keuze staat: of ik heb geen werk, of ik heb de mogelijkheid om op deze basis nog een vierde termijn arbeid te aanvaarden. Die keuzemogelijkheid is er. Niemand wordt daar dus toe gedwongen. Ik moet dan constateren dat je beter die mogelijkheid wel kunt bieden, met de vooronderstelling zoals ik die juist geschetst heb, dan op voorhand ervan uit te gaan dat het niet zal werken, dat de wereld slecht is, dat het er alleen maar toe zal leiden dat mensen die anders een vaste baan hadden nu een tijdelijke baan krijgen en dat men het derhalve niet moet doen.

Dit in antwoord op vragen van de heer Ulenbelt. Daarmee heb ik denk ik in vergaande mate ook de vragen van de heer Meeuwis beantwoord. Ik meen inderdaad niet dat, ook als dit een succes is, het verstandig zou zijn om dit structureel voort te zetten, omdat dat vooronderstelt dat de ontwikkeling op onze

arbeidsmarkt, waarin een toenemend deel van de werknemers tijdelijke betrekkingen heeft, een wenselijke ontwikkeling is. Uit het oogpunt van flexibiliteit moeten wij een zeker deel hebben. Tegelijkertijd zal onze grootste vraag voor de toekomst zijn, hoe wij investeren in de duurzame inzetbaarheid en de ontwikkeling van werknemers. Ik moet vrezen dat het tijdelijk deel van de arbeidsmarkt zich het minst zal ontwikkelen. Derhalve zullen wij in alle situaties naar die ontwikkeling moeten kijken wanneer wij uit de crisis komen. Op dit moment is onze eerste prioriteit om te zien hoe wij eruit komen. In dat kader pleit ik ervoor om dit wetsvoorstel te aanvaarden.

Mevrouw Ortega vroeg of dit een tijdelijke maatregel is. Het antwoord daarop is bevestigend. Verder vroeg zij hoe het gaat met jongeren die geen baan meer hebben. Welk uitzicht hebben zij op een vast contract? Ik kan met dit wetsvoorstel of met welke maatregel dan ook jongeren geen uitzicht op een vast contract geven. Onder de werking van de Wet investeren in jongeren wijzen gemeenten jongeren die zich aanmelden voor een eventuele uitkering op een opleiding die gevolgd kan worden of bieden zij deze jongeren werk aan als dat mogelijk is. Die inzet zit er wel in. In die situatie komt men ook terecht na een derde of vierde periode van tijdelijke arbeid.

In mijn antwoord heb ik ook aangegeven dat de leidraad bij de evaluatie van dit wetsvoorstel niet alleen is of het tot meer banen voor jongeren leidt, maar met name ook wat het effect ervan is. Leidt het wetsvoorstel inderdaad tot een verandering van vaste contracten naar tijdelijke? Of leidt het daadwerkelijk tot meer jongeren aan het werk?

Mevrouw **Ortega-Martijn** (ChristenUnie): De minister zegt terecht dat hij niet kan bevorderen dat jongeren uitzicht krijgen op een vast contract. Dat is een aangelegenheid van werkgevers en werknemers. De Kamer heeft besloten dat zij dit wetsvoorstel als tijdelijke maatregel wil. Het is goed om de sociale partners, die de minister vaak spreekt, op het hart te drukken om op een heel flexibele, oprechte manier hiermee om te gaan. Als bij de evaluatie blijkt dat er op een verkeerde manier gebruik hiervan is gemaakt, mogen zij ervan uitgaan dat daarmee de deur echt dichtgaat. Dat is het standpunt van de ChristenUnie.

Minister **Donner**: Ik zal dit meenemen in mijn gesprekken in dit kader met de sociale partners.

Ik kom bij de opmerkingen van de heer Heerts. Ik proef dat hij het wetsvoorstel in essentie steunt op basis van dezelfde motivering als waarmee het kabinet dit wetsvoorstel heeft ingediend. Het gaat niet om een experiment om te kijken of het gaat, zoals de heer Heerts zei. Het is bedoeld als crisismaatregel. Een experiment zou veronderstellen – meer in de geest van de heer Meeuwis – dat het structureel gemaakt wordt, als het een succes is. Het wetsvoorstel is bij uitstek bedoeld om te onderzoeken of de vooronderstelling waarop het berust, klopt. Ik ben al ingegaan op de vraag om te kijken hoe dit gewerkt heeft in sectoren die niet getroffen zijn door de crisis. Er zijn maar weinig sectoren die niet getroffen zijn. Bovendien is dat minder het probleem. Het gaat om het effect op werkgevers die erover twijfelen of ze iemand zullen aannemen. Daar ligt het effect, zelfs als het gaat om sectoren die in eerste instantie niet door de crisis zijn getroffen. Het effect moet liggen in het aantal jongeren meer dat wij op deze wijze aan de gang krijgen.

De vraag was of het juist is dat dit wetsvoorstel alleen geldt voor 25- en 26-jarigen tot zij 27 worden. Het wetsvoorstel, althans de bepaling van het zesde lid dat zal worden toegevoegd, dus de verlengingsmogelijkheid, geldt voor jongeren onder de 27 jaar. Als het wordt toegepast, moeten zij beneden de 27 zijn. Zodra zij ouder zijn en dan een verlenging aan de orde komt, geldt het normale regime weer. Ook als er een vierde tijdelijk contract wordt afgesloten nadat zij 27 zijn geworden, zal dat moeten overgaan in een vast contract conform de regeling van de wet. Ik ben ingegaan op de vraag over de evaluatie en ook op de vraag wat bepalend is bij de vraag of dit effectief is.

Ik kom nu op de amendementen van mevrouw Vos, in eerste instantie, en een subamendement op dat amendement van de heer Ulenbelt. Ik moet constateren dat mede gezien het feit dat dit wetsvoorstel voortvloeit uit een motie van de hele Kamer die mede ondertekend is door mevrouw Hamer en gelet op de motivering die de heer Heerts aangaf om dit wetsvoorstel te steunen, het amendement enigszins bevreemdt. Het komt er namelijk op neer dat een werkgever die een jongere voor een vierde tijdelijke termijn moet aanstellen de zekerheid heeft dat hij dat moet doen tegen een salaris voor zestien maanden. Het is weinig waarschijnlijk dat dit zal gebeuren.

De strekking van de motie was, zij het voor een tijdelijke periode van de crisis, laten wij het experiment doen om te kijken of wij mogelijk meer jongeren aan de gang krijgen met de mogelijkheid van een vierde tijdelijke periode in plaats van een vast contract. Met het amendement dat nu wordt voorgesteld, doen wij vervolgens alsof het vierde tijdelijke contract een vast contract is doordat als het eindigt een ontslagvergoeding moet worden gegeven. Het amendement houdt dus in dat precies het beoogde effect van het wetsvoorstel weer wordt omgedraaid. Er wordt eigenlijk gezegd: als wij een experiment doen om het anders te doen, laten wij dan een amendement aannemen om alles bij het oude te houden. In dat opzicht is het een wat bevreemdend amendement.

Ook in andere opzichten is het twijfelachtig of het amendement als zodanig houdbaar is. Het wetsvoorstel betreft een uitzondering voor een speciaal segment van mensen die tijdelijke arbeid verrichten, namelijk om een vierde termijn mogelijk te maken. Het amendement dat door mevrouw Vos is ingediend, zou inhouden dat er voor dat segment een ontslagvergoeding komt, ook voor de andere periode van de normale tijdelijke arbeid, terwijl voor de hele rest van de populatie, voor iedereen die ouder is dan 27 of die niet voor een vierde termijn wordt benoemd, geen ontslagvergoeding zal gelden. Het is dan voor een werkgever waarschijnlijk logischer om te doen zoals het altijd al werd gedaan: niemand aanstellen of iemand anders aanstellen. Dat is de situatie die zich nu voordoet. De motie is aangenomen in de veronderstelling dat dit belemmerend werkt.

Dit amendement geeft bijzondere rechten aan één groep mensen die tijdelijke arbeid verricht ten opzichte van alle anderen die tijdelijke arbeid verrichten, namelijk dat zij wel een ontslagvergoeding krijgen. Ik heb ook de indruk dat dit amendement ertoe leidt dat in wezen de bestaande situatie wordt gehandhaafd, terwijl wij net met het wetsvoorstel wilden kijken of wij op dat punt

soelaas moeten bieden. Daarom moet ik dit amendement toch ontraden. Het komt er dan eigenlijk op neer dat het wetsvoorstel beter niet kan worden aanvaard.

Om dezelfde reden ontraad ik de Kamer om het subamendement-Ulenbelt op het amendement-Vos aan te nemen. Ik zou dat ook doen als mij geheel duidelijk was wat de bedoeling is van dat subamendement. Mij is niet duidelijk in welk opzicht de heer Ulenbelt een stap verder gaat dan mevrouw Vos. Een stap die fundamenteel verder zou gaan, is met het amendement structureel een ontslagvergoeding realiseren voor de tijdelijke arbeid als geheel, ongeacht of het de vierde termijn is of niet. Het zou echter vreemd zijn om dat te regelen in een subamendement op het amendement van mevrouw Vos dat typisch betrekking heeft op het segment waarop de vierde termijn betrekking zal hebben.

De heer **Ulenbelt** (SP): Ik denk dat de kritiek van de minister op mijn subamendement terecht is. Het gaat inderdaad om het principe van een ontslagvergoeding. Ik had dit niet in een subamendement moeten formuleren, maar als een amendement. De SP-fractie zou inderdaad ook niet willen dat jongeren onder de 27 jaar dan nog beter af zijn. Ik maak er dus een amendement van. Dit zal dus worden gewijzigd. Dank voor de tip, minister!

Minister **Donner**: Het mag duidelijk zijn dat ik de Kamer zal ontraden om dat amendement aan te nemen, indien het nog verder gaat dan het amendement-Vos.

Ik meen dat ik alle vragen heb beantwoord.

De heer **Heerts** (PvdA): De eerlijkheid gebiedt mij te zeggen dat ik ook niet had verwacht dat het amendement-Vos veel steun van de minister zou krijgen. Zo reëel moeten we ook wel zijn. De minister doet nu alsof alle werkgevers die een arbeidscontract voor de vierde keer verlengen, in kale armoede leven. Dat is uiteraard niet waar. Werkgevers moeten heel goed beseffen wat zij doen als zij die vergaande stap zetten van het voor de vierde keer verlengen van een tijdelijk contract. Die jongere blijft immers in onzekerheid zitten en voor de werkgever is er in zekere zin meer sprake van flexibiliteit. Het is toch goed mogelijk om die zaken op dat moment tegen elkaar af te wegen?

Minister **Donner**: Mijnheer Ulenbelt ... Pardon, ik vergis mij in de naam, omdat ik wil zeggen dat ik de heer Ulenbelt gelijk moet geven als hij zegt dat dit de normale situatie zou moeten zijn. Waarin onderscheidt die situatie zich die de heer Heerts met zijn amendement beoogt van die waarin de werkgever conform de huidige wetgeving de jongere na de derde keer een vast arbeidscontract aanbiedt en hij betrokkene na een jaar ontslaat? Dan krijgt die jongere precies dezelfde ontslagvergoeding.

De heer **Heerts** (PvdA): Wij willen uiteraard dat iedereen een ontslagvergoeding krijgt, maar wij hebben nog liever dat mensen niet ontslagen worden.

Minister **Donner**: In die zin gaat uw amendement verder. Als de betreffende jongere namelijk een vast contract krijgt, is het niet zeker dat er een ontslagvergoeding gegeven wordt. Men kan immers een ontslagvergoeding krijgen, maar dat hoeft niet. En in dit geval zou de wetgever zeggen dat betrokkene een ontslagvergoeding krijgt. Dat is een stap verder in de regeling van het ontslagrecht.

De heer **Heerts** (PvdA): U hebt voldoende zinnen gebruikt om duidelijk te maken waar u uiteindelijk naartoe wilt. Dat verrast mij ook niet. Begrijp ik het goed dat de minister zegt dat het wetsvoorstel beter van tafel kan indien dit amendement wordt aangenomen?

Minister **Donner**: Dit is een actie en een reactie. De in de motie aangegeven redenen om de belemmering weg te nemen waardoor mensen na de derde termijn niet worden aangesteld, worden juist weer toegevoegd in uw amendement. Dan vraag ik mij af waar "we" mee bezig zijn.

De heer **Heerts** (PvdA): Dat vragen wij ons ook wel eens af.

Minister **Donner**: Het is een motie van de Kamer, hoor!

De heer **Heerts** (PvdA): Ja, dat weet ik. De inhoud van die motie kennen we. Ik heb nog één vraag. Zojuist zei de minister dat als hij het wetsvoorstel niet snel invoert, het niet veel zin meer heeft. In welke termijn zou het wetsvoorstel door de Eerste Kamer moeten zijn, wil het in 2010 en 2011 nog effect hebben?

Minister **Donner**: We kunnen de Raad van State nog eens om advies vragen.

De heer **Heerts** (PvdA): Dat sluit ik niet uit.

Minister **Donner**: We zaten vorig jaar in de crisis. Die is geleidelijk steeds verder over ons gekomen. We zien nu de cijfers toenemen, terwijl wij ons in een periode bevinden waarin dit wetsvoorstel optimaal effect zou kunnen hebben. Er is omslag in groei, terwijl werkgevers niet duidelijk is hoe de groei zich vasthoudt. Er ontstaat bij uitstek een situatie waarin iemand wel werk heeft, maar niet weet of dat structureel en duurzaam is. Dan zal men gebruikmaken van de gelegenheid die dit wetsvoorstel biedt. Daarom is mijn pleidooi om dit zo snel mogelijk in te voeren. Dan hebben wij ook een reële basis om begin volgend jaar te evalueren wat het effect is geweest en of je het sowieso niet moet laten doorgaan. Vervolgens kun je bekijken – dat is de strekking van de inwerkingsbepaling – of er aanleiding is om het eventueel iets te verlengen.

De heer **Heerts** (PvdA): Kunt u daarbij een datum noemen? Wanneer is het voor u nog aanvaardbaar om het te verdedigen? Wanneer niet meer?

Minister **Donner**: Nee, ik kan zo'n datum niet geven. Mijn pleidooi is om de motie uit te voeren. Deze was bedoeld om in de crisis een oplossing te bieden. Hulp die uitgesteld wordt, is geen hulp.

□

De heer **Ulenbelt** (SP): Voorzitter. FNV Jong slaat de spijker op de kop. Het is juist de zwakke contractuele positie van jongeren die leidt tot jeugdwerkloosheid. Die positie wordt nu nog zwakker gemaakt. Ik ben ervan overtuigd dat relatief weinig jongeren door deze

maatregel geraakt zullen worden. De minister heeft een andere veronderstelling, maar dat zien we wel in de evaluatie. De heer Rutte wilde iets heel bijzonders bereiken met zijn motie. Hij zei namelijk dat een hele generatie haar positie op de arbeidsmarkt dreigde te verliezen. Dat is waar. Dat gebeurt bij een crisis. Maar uit de beantwoording van de minister leid ik af dat dit wetsvoorstel maar een heel marginaal effect zal hebben en nog afhankelijk is van veronderstellingen. We weten dus niet waar we aan toe zijn. Dat is voor mijn fractie dan ook reden om het amendement van de heer Heerts te steunen. Het verdient niet de schoonheidsprijs, maar het is terecht dat als je meer flexibiliteit van jongeren vraagt, je daarvoor een prijs mag vragen van de werkgever. Hulde dus voor de heer Heerts, die de scherpe kantjes van het wetsvoorstel probeert af te halen.

Ik zal mijn subamendement veranderen in een echt amendement.

De heer **Meeuwis** (VVD): Ik snap werkelijk niet waar de heer Ulenbelt het idee vandaan haalt dat het vergroten van de flexibiliteit een negatieve uitwerking heeft op de werkgelegenheid van jongeren. Het alternatief werkt aantoonbaar niet in deze tijd. Dat heeft de minister ook zojuist aangegeven. Jongeren gaan niet in vaste dienst. De heer Ulenbelt blijft hier bij hoog en laag volhouden dat door deze maatregel jongeren op een slechtere positie komen te staan dan waar zij nu staan. Ik hoor graag van hem waarop hij dat baseert. Die cijfers ken ik namelijk niet.

De heer **Ulenbelt** (SP): Kijk naar het jaar dat achter u ligt. Wie zijn door de crisis als eersten hun werk kwijtgeraakt? De flexwerkers, vooral jongeren. Bij hen zit de stijging van de werkloosheid. Natuurlijk kun je in crises werkloosheid niet voorkomen. Maar je kunt er wel voor zorgen dat jongeren niet eenzijdig de lasten dragen. Wanneer een jongere na een derde contract voor vast wordt aangenomen, is hij aan boord. Is het dan crisis of moet er gereorganiseerd worden, dan hebben we het afspiegelingsbeginsel. Zo maakt de SP insiders van outsiders. U maakt meer outsiders.

De **voorzitter**: Kort, mijnheer Meeuwis.

De heer **Meeuwis** (VVD): Nee, zo zit het dus niet. De heer Ulenbelt kijkt naar het verleden. De crisismaatregel is echter bedoeld voor de toekomst, om mensen juist aan de bak te helpen. We zien inderdaad in de cijfers dat die mensen ontslagen zijn en nu werkloos. Ik begrijp echter simpelweg niet waarom de heer Ulenbelt niet wil erkennen dat het aan de bak helpen van mensen of mensen helpen om langer in een functie te blijven, al is het tijdelijk, een positief effect heeft. Ik begrijp gewoon niet dat hij zegt dat het niet zal gebeuren.

De heer **Ulenbelt** (SP): Als de heer Meeuwis dit vindt, had hij er indertijd ook voor moeten kiezen om uitzendkrachten en tijdelijke krachten onder de deeltijd-WW te laten vallen. Dan was hij bezig geweest om mensen voor te bereiden op de toekomst. Hij zegt dat ik naar de geschiedenis kijk. Inderdaad, ik kijk naar de geschiedenis, omdat we daarvan kunnen leren. De heer Meeuwis zou dat ook moeten doen, met zijn liberale voorstellen die ons zo veel ellende hebben gebracht. Ik wil het nu niet met hem daarover hebben, maar het is wel waar. Dit is een liberaal voorstel dat slecht is voor jongeren. Het zal niet helpen en daarom zal mijn fractie dit wetsontwerp dus niet steunen.

De heer **Heerts** (PvdA): Om precies te zijn: het gaat om een amendement van collega Vos dat ik hier verdedig.

Ik heb twee vragen aan de heer Ulenbelt. Ten eerste. Hij haalt FNV Jong er natuurlijk bij. Dat begrijp ik wel: die brieven krijgen wij ook; ook wij staan op hun verzendlijst. Ik wil het echter hebben over de tegenvoorstellen en de tegenbegroting van de SP. Als deze jongeren nu niet geholpen zouden zijn met deze maatregel, krijgen zij dan van de heer Ulenbelt wel allemaal werk, te betalen uit een nader te definiëren potje? Ten tweede. De heer Ulenbelt noemt dit opnieuw een liberaal voorstel. Je kunt echter toch ook zeggen dat dit een heel sociale maatregel is om jongeren die geen vooruitzicht hebben op werk en die ook niet vallen onder de maatregelen in de Wet investeren in jongeren blijvend bij de arbeidsmarkt te betrekken?

De heer **Ulenbelt** (SP): Deze jongeren zijn blijvend bij de arbeidsmarkt betrokken. Zij zijn alleen werkloos. Of je jongeren drie jaar aan het lintje houdt of vier maakt niet veel uit. Wat is nou een jaar? De heer Heerts noemt het een verbetering, Tja, ik zie die verbetering niet. Je wordt alleen maar een jaar langer aan het lijntje gehouden. Volgens mij is dat een verslechtering. De heer Heerts zegt op de verzendlijst van FNV Jong te staan. Laat hij die brieven dan ook eens lezen! FNV Jong beargumenteert namelijk heel erg goed waarom dit een heel erg slecht voorstel is. Er wordt in deze zaal heel veel kritiek gegeven op de grijze mannen van de vakbeweging. Nu is er eindelijk kritiek van de jongerenorganisatie van de FNV en negeert de heer Heerts dat. Neem het op voor de jongeren, mijnheer Heerts!

De **voorzitter**: Laten we niet te veel in herhalingen van zetten vervallen. Heeft de heer Heerts een nieuw punt?

De heer **Heerts** (PvdA): Ik heb één nieuw punt. Ik begrijp de opmerking over de FNV en de grijze mannen, maar niet alle voorstellen van de FNV zijn even goed. De heer Ulenbelt zegt dat die periode van drie jaar al geen zekerheid geeft en dat we dat laatste jaar dus niet moeten doen. Maar wat doet hij voor jongeren die nooit aan de bak komen? Hoe moeten zij werk krijgen, in de plannen van de SP?

De heer **Ulenbelt** (SP): Mijnheer Heerts, deze vraag heeft mevrouw Ortega-Martijn in eerste termijn al gesteld. Zoals ik haar al vertelde, heeft de SP voorstellen om jongeren langer in het onderwijs te houden, voorstellen voor gemeentelijke leerwerkbedrijven, voor jongeren die moeilijk plaatsbaar zijn, voor het verkorten van wachtlijsten, voor 50.000 publieke banen ... Mijnheer Heerts, als u met ons zou regeren had u veel meer werkgelegenheid gecreëerd dan wat er nu gebeurt.

De **voorzitter**: Dank u wel.

Bestaat er bij iemand nog behoefte aan een tweede termijn?

Het woord is aan de heer Meeuwis.

□

De heer **Meeuwis** (VVD): Voorzitter. Ik wil de beraadslaging niet langer doen duren dan noodzakelijk, maar ik ben toch wel benieuwd wat de heer Heerts vindt van de beoordeling door de minister van het amendement dat door de PvdA is ingebracht. De minister zegt dat je met dit amendement feitelijk de crisismaatregel om jongeren langer aan het werk te houden om zeep helpt. Is de heer Heerts met deze wetenschap voornemens om dat amendement te handhaven?

De heer **Heerts** (PvdA): Ik heb daar verder niets over opgemerkt. Dat betekent dat het amendement nog staat. Ik heb goed naar de minister geluisterd en dat betekent dat ik opnieuw ga overleggen in mijn fractie.

De heer **Meeuwis** (VVD): Maar uw fractievoorzitter heeft destijds een motie meeondertekend die ging over de noodzakelijke crisismaatregel. Ik geef toe dat het even heeft geduurd: inzichten wijzigen. Het gaat hier om een crisismaatregel. De minister zegt dat u het specifieke crisiskarakter om zeep helpt. U ziet dat natuurlijk ook gebeuren. Vandaar dat ik erg benieuwd ben naar uw voornemen.

De heer **Heerts** (PvdA): Daarvan heb ik gezegd wat ik heb gezegd.

□

Minister **Donner**: Voorzitter. De heer Ulenbelt ontwikkelt een geheel nieuwe arbeidsmarkttheorie die de brief van FNV Jong en zijn eigen Flexinspectie merkwaardig maakt. Hij zegt dat de jeugdwerkloosheid het gevolg is van de zwakke positie van jongeren. Derhalve: maak hun positie sterk en er is geen jeugdwerkloosheid! Dat is de situatie zoals die nu is: na de derde keer volgt er een vast arbeidscontract. Als de heer Ulenbelt gelijk heeft, zou er dus geen probleem moeten zijn, ook niet in de sector van de supermarkten. De heer Ulenbelt zegt daarover dat iedereen na de derde keer geen vast contract krijgt. Dat is inderdaad de heel zwakke arbeidsmarktpositie waarvoor dit wetsvoorstel is bedoeld, namelijk dat er geen werk is. Het gaat erom dat aan die jongeren, in een situatie dat er niet vanwege tekorten op de arbeidsmarkt andere vraag is, de gelegenheid wordt geboden om dat werk voort te kunnen zetten.

Ik ben het geheel met de heer Ulenbelt eens; dat heb ik ook aangegeven. Als er geen crisis was, zouden wij dit niet moeten doen. Dan is er ook geen aanleiding voor om dat te doen. Maar wij zitten nu wel met een situatie dat wij, ondanks de sterke positie die men nu heeft, bij de vierde verlenging van de tijdelijke arbeid de jeugdwerkloosheid omhoog zien gaan. Bij de inspecties constateert de heer Ulenbelt dat er geen gebruik wordt gemaakt van die vierde keer. Hij wil daar wel wat aan doen. Of hij kan ervoor kiezen de jongeren in de kou te laten staan ten behoeve van degenen die een vast of een tijdelijk contract hebben. Dat is precies het probleem: de bescherming van de insiders, en de outsiders laten wij buiten staan. Met deze maatregel probeer je marginaal iets te doen. Als volgend jaar blijkt dat de vooronderstellingen waarop dit wetsvoorstel berust fout zijn, ben ik de eerste om te concluderen: laten wij ermee stoppen! Maar in de periode waarin wij nu zitten, is niet geschoten, nooit geraakt. Dat is dit wetsvoorstel: laten wij wat wij kunnen verzinnen en doen, proberen om jongeren in ieder geval die marginale extra kans te geven. Het is geen panacee voor jeugdwerkloosheid. Als de heer Ulenbelt gelijk heeft, geven wij jeugdigen vanaf de geboorte een vaste arbeidsovereenkomst; dan hebben wij de jeugdwerkloosheid opgelost. Ik weet niet bij wie wij dat moeten doen, maar dit moeten wij doen als de arbeidsmarktanalyse van de heer Ulenbelt juist is. Mijn eigen arbeidsmarktanalyse wordt echter op dit moment bevestigd door de ontwikkeling van de jeugdwerkloosheid. Als die juist is, dan kunnen wij dit maar beter wel doen. Dat is ook de reden waarom ik het amendement-Vos moet ontraden, ook als dat door de heer Ulenbelt wordt gesteund. Ik denk namelijk dat dit precies het tegengestelde is van wat de Kamer bij de motie heeft vastgesteld, namelijk dat die vierde termijn niet volgt omdat er belemmeringen aan vastzitten.

De heer **Ulenbelt** (SP): Ik sta niet uitvoerig stil bij het compliment dat ik kennelijk een nieuwe arbeidsmarkttheorie heb uitgevonden op deze avond. Ik wil alleen een punt heel erg helder maken. Als je jongeren na een jaar een vast contract geeft, dan zijn zij aan boord en worden zij insiders. Als er op dat moment gereorganiseerd moet worden en er een crisis is, dan worden de ontslagen gelijk over generaties verdeeld. Dat betekent dan dat de werkloosheid onder ouderen net zo hoog is als onder jongeren. Wat wij nu zien, en dat is de zwakke contractuele positie van de jongeren, is dat bij crises en reorganisaties de jongeren de klos zijn. Zo zit mijn arbeidsmarkttheorie in elkaar. Volgens mij is die heel erg deugdelijk.

Minister **Donner**: Dit berust op het beeld dat áls een werkgever een jongere een vaste arbeidsovereenkomst geeft, dán de regels van het ontslagrecht van toepassing zijn. De motie van de Kamer, en dat is ook mijn beeld, berust op de gedachte dat hij nooit een arbeidsovereenkomst en helemaal nooit werk krijgt, zelfs geen tijdelijk werk. Dat is het element. De heer Ulenbelt zegt: ik versmaad de tijdelijke arbeid. Dan wijs ik erop dat de werkloosheid dan waarschijnlijk even snel gestegen zou zijn als op dit moment in andere landen. Laten wij dankbaar zijn voor die tijdelijke arbeid en voor de flexibiliteit, onverminderd mijn opmerking dat er reden is om na te gaan wat de gevolgen daarvan zijn. Als wij arbeid beschermen door er een grote muur omheen zetten, dan is er minder arbeid en minder sociale zekerheid dan met dit voorstel.

De heer **Ulenbelt** (SP): Deze minister heeft regelmatig aangenomen moties niet uitgevoerd. Hij biedt nu een liberale motie een handreiking en hij wijst de motie van de socialisten af. Wat dat voor de coalitie betekent, zullen wij bij de stemmingen zien.

Minister **Donner**: Ik noteer dat ook mevrouw Hamer en mevrouw Halsema de motie mede hebben ondertekend. Als u zegt dat dit liberalen zijn in deze Kamer, dan valt er wellicht meer te regeren!

De algemene beraadslaging wordt gesloten.

De **voorzitter**: Ik neem aan dat aanstaande dinsdag over het wetsvoorstel kan worden gestemd.

Sluiting 21.18 uur